

Saemiedigkien baahtsemenjoelkedassh – tsiengelen 2019

1 Ássjele

Njoelkedassh edtjeh eensi j̄ih maereles giehtelimmie Saemiedigkien lokaalijste hoksedh, vuesiehtidh Saemiedigkie akte nasjonaale almetjeveeljeme krirrie saemide Nöörjesne, barkiji krievenassh akten eensi j̄ih hijven s̄jieteladteme barkoebyjresen bijre gorredidh, j̄ih hoksedh Saemiedigkien almetjeveeljeme tjirkijh hijven barkoetsiehkieh utnieh sijjen politihkeles barkosne saemiedigkiegâetesne.

Saemiedigkien lokaalh Leah daesnie saemiedigkiegâetie baaltele gâetiejgumie, Saemiedigkien kontovresijjeh j̄ih jeatjah lokaalh mejtie Saemiedigkie sov barkosne âtna, men ij gâetieh gusnie almetjh ârroeh.

2 Dispensasjovne

Maahta dispensasjovnen bijre syökedh Saemiedigkien direktööreste mij seamma tijjen krievenassh dispensasjovnide vihteste.

3 Siejhme diédth

Barkoevedtijen lea diédte hoksedh barkoebyjrese j̄ih jearsoesvoete Saemiedigkesne Leah gyönege j̄ih eensi, mearan barkoevaltijen Leah diédte j̄ih reakta dejnie viehkiehtidh.

Gaajhkesh mah Saemiedigkesne hööllestieh edtjeh luhpies baahtsemekâarhtem jallh luhpies guesiekâarhtem vâajnoeslaakan guedtedh. Dîhte guhte kâarhtem ââdtjeme edtja dam eensilaakan tjaavhkodh, j̄ih olles jeatjebh maehtieh kâarhtem vaeltedh. Jis kâarhtem dassa edtja dam dallatjinie kâarhtevedtiejasse bieljelidh.

Gaajhkesh edtjeh viehkiehtidh guktie evakueradimmielæstoeh Leah orrestamme j̄ih reaktoe.

Gaajhkesh mah baahtsemeluhpiem utnieh Saemiedægkan diédtem utnieh bieljelidh j̄ih biédtedh jis naakenh baahtsemenjoelkedasside miédtelieh.

4 Baahtsemekâarhte

Direktööre maahta ohtsemh baahtsemekâarhten bijre gietidh j̄ih baahtsemekâarhtem vedtedh. Kâarhte j̄ih mejtie aaj koda kâarhtese Leah striengkies persovneles, j̄ih ij Leah luhpie dejtie mubbide vedtedh mah eah seamma baahtsemereaktah utnieh.

Âvtelen baahtsemekâarhte vadtasâvva daerpies lierehtimmie edtja vadtasovvedh. Baahtsemekâarht edtjeh faamosne ârrodh aktem vihties maajem.

Gaajhkesh mah baahtsemekâarhtem utnieh edtjeh Saemiedigkien krievenassh biëvnesejearsoesvoeten bijre bââjhtedh j̄ih eah baajedh mubpieh baahtsemeluhpiem âadtjodh, væljojne jallh væljoth, biëvniesidie, dajvide jallh systeemide biëvniesigumie jis fâantoe ij Leah akte vihties daerpiesvoete dienesjen gaavhtan baahtsemeluhpiem âadtjodh.

Almetjh baahtsemekâarhtine mah eah j̄ijtsh baahtsemekâarhtem meatan utnieh edtjeh j̄ijtjemse guesnine registreradidh, v. tsieh. 5.

4.1 Baahsemekäärhtesäärhth

4.1.1 Barkijh

Baahsemekäärhte vadtasávva barkijidie Saemiedigkien reeremisnie.

4.1.2 Tjirkijh

Baahsemekäärhte tjirkijidie vadtasávva. Baahsemeluhpie lea faamosne Saemiedigkien moenehtsejïh stoerretjåanghkojne, jïh jeatjah öörnedimmine gusnie dah leah stïeresne desnie goh saemiedigkietjirkijh.

Politiikkeles dæhkiej tjaelemesijjïeh maehtïeh baahsemekäärhtem daehtïe sårhteste åadtjodh ohtsemen mietie direktöörese. Direktööre krïevenassh baahsemasse beaja. Ohtseme edtja barkoetsïehkiem dan politiikkeles dåahkan vihtïestïdh.

Sæjjasadtjh mah sijjïem utnieh tjåanghkojne edtjïeh seamma baahsemeluhpiem utnedh goh akte staeries tjirkïje åtna.

4.1.3 Politiikkeles ståvroe

Baahsemekäärhte vadtasávva Saemiedigkïeraaran sov politiikkeles raerïestæjjagujmie, stoerretjåanghkoevtehkasse jïh dæhkieåvtehkïdie dejnie politiikkeles dæhkïne.

4.1.4 Byjngetje dïenesjevedtïjh

Maahta baahsemekäärhtem byjngetje dïenesjevedtïejïdie annjebodts vedtedh ohtsemen mietie direktöörese. Mænngan dïenesje lea illeme baahsemekäärhte edtja bååstede deellesovvedh. Direktööre edtja krïevenassh baahsemasse bïejedh.

4.2 Baahtsemenjoelkedassh

Barkijh edtjïeh baahsemem utnedh gaajhkïde dajvïde mah leah daerpïes juktïe jïjtsh dïedth jïh barkoelaavenjassh Saemiedægkan darjodh.

Tjirkijh edtjïeh baahsemeluhpiem utnedh jïjtsh dæhkiekontovrïde, dæhkïetjåanghkoetjïehtjïelïdie jïh jeatjah ektïe dajvïde mah leah daerpïes juktïe sijjen tjirkïjebarkoem darjodh.

Politiikkeles ståvroe edtja baahsemem utnedh dajvïde mah leah daerpïes juktïe sijjen tjirkïjebarkoeh darjodh.

Byjngetje dïenesjevedtïjh edtjïeh ajve baahsemem utnedh dejtïe dajvïde mah leah daerpïes juktïe sijjen barkoem tjïrrehtïdh.

Edtja baahsemem stuvrehtïdh naemhtïe guktïe gaajhkesh dovneshe maehtïeh jïjtsh jïh mubpïej jearsoesvoetem gorredïdh.

5 Guessïeh

Guessïeh leah sïejhme guessïeh,tjaangestæjjah, deallahtæjjah, byjngetje dïenesjevedtïjh jïh plearoeh, mah edtjïeh baahsemem utnedh Saemiedægkan åenebe boelkhk.

5.1 Guessïekrïevenassh

Guessïeh edtjïeh jïjtjemse registreradïdh guessïeregïsterïsnïe, guessïedåastojë edtja dam veedtjedh, dam abpe tïjïem dæerïedïdh mearan desnie, dam olkese dæerïedïdh jïh dam olkese registreradïdh guessïeregïsterïstïe.

Guessïeh edtjïeh nommem bïevnedh guessïedåastoejasse jïh haestemen mietie legitïmasjovnem vuesïehtïdh gosse båetïeh.

Jis evakueradimmie sjædta dellie guessiedåastojen diædte sov guessieh gorredidh.

Barkijh-, politihkeles stâvroe jih dâehkieâvtekhk maæhtieh guessieh dâastodh. Tjirkijh maæhtieh guessiem dâastodh moenehtsetjåanghkojne jih stoerretjåanghkojne.

5.2 Guessiekâarhte

Guessieh edtjeh iktegesth guessiekâarhtem vâajnoeslaakan guedtedh. Guessie edtja guessiekâarhtem bââstede deelledh gosse satne Saemiedigkiegâetiem laahpa. Guessiedåastoje diædtem âtna giehtjedidh guessie guessiekâarhtem vâajnoeslaakan guadta abpe tijjen mearan Saemiedigkesne.

Maahta dispensasjovnem vedtedh diædten bijre guessiekâarhtese jih guessieregistreradæmman Saemiedigkien gaahpoehtijji âlkoli.

5.3 Ræhpas tjåanghkoeh

Ræhpas tjåanghkoeh Leah stoerretjåanghkoeh, moenehtsetjåanghkoeh, govlehtimmietjåanghkoeh jih jeatjah tjåanghkoeh gusnie guessieh maæhtieh stieresne ârrodh bieleden âvtelhbodti registreradamme ârrodh.

Ræhpas tjåanghkojne guessieh aaj baahtsemeluhpiem utnieh dejtie sjyöhtehke tjåanghkoetjiehtjielidie, tjærttestamme baahtsesoelmehti tjïrrh. Baahtsesoelmeht edtjeh tjyölkehke mïerhkelgamme ârrodh.

Tjåanghkoetjiehtjelinie jih baahtsesoelmehtinie edtja ræeffie ârrodh. Ij Leah luhpie neavhtomevierhtieh meatan utnedh.

Gaajhkh guessieh edtjeh jïjtjemse guessieregisterisnie registreradidh gosse bâetieh jih gosse Saemiedigkiem laehpieh.

5.4 Vuesiehtimmieh bijre jarkan

Ajve Saemiedigkien barkijh maæhtieh bijre jarkan vuesiehtidh.

Edtja iktegesth guessieh dâeriedidh mah vuesiehtimmieh bijre jarkan âadtjoeh. Dej veajkoej dâehkieh öörnedamme vuesiehtimmieh bijre jarkan âadtjoeh dellie nuekie dâehkien tjåadtjoehtæjja jïjtjemse guessieregisterisnie registrerede, jih man gellie mah meatan dâehkesne. Dihte mij diædtem âtna vuesiehtimmieh âvteste edtja iktesth abpe dâehkiem tjöönghkeldihkie utnedh.

Direktöore maahta jienebh krievenassh biejedh vuesiehtæmman bijre jarkan.

5.5 Tjaangestæjjadajvh

Dajvh guessieoksen lihke, dâastoesijjeh jih Saemiedigkien gærjagâetie eah registreradimmieh jallh guessiekâarhtem daarpesjh. Steegkemetijjen guessieh edtjeh daejtie dajvide laehpedh.

5.6 Stoerretjåanghkoesavka

Tjaangestæjjah jih guessieh eah baahtsemeluhpiem utnieh dajvese hâalomestovlen sisnjelen, tjirkiji jih tjåanghkoævtehen sijjide stoerretjåanghkoesavkesne.

6 Saemiedigkien lokaalh, dalhketjh jih gåetiedaeverh

Saemiedigkien lokaalh maæhtieh ajve âtnasovvedh öörnedimmide jih tjåanghkojde mej âvteste Saemiedigkie lea öörnedæjja jallh meatanöörnedæjja. Saemiedigkien lokaalh eah maæhtieh âtnasovvedh politihkeles dâehkijste/kirrijste jallh aktegsalmetjijstie gosse dah sijjen jaepietjåanghkoeh, konferansh, astoeæjkien- jih sosijaale darjomh jih vielie hööltieh.

Saemiedigkien dalhketjh j'ih g'ætiedaeuverh edtjeh ajve j'ijtse g'iehtelimmesne åtnasovvedh, j'ih eah edtjh barkijidie j'allh jeatjabidie privaate åtnose löönesovvedh.

7 Presse

Presse lea almetjh meedijijstie preessekåarhtine j'allh jeatjah dokumentasjovnine j'ijtsh meedijeinstitusjovne.

Dan stoeerre ræhpasvoete j'ih nuepie biävnesh åadtjodh goh g'åarede lea akte vihkeles biehkje juktie Saemiedigkien råållam saemien demokratijesne j'ih nöörjen siebriedahkesne nænnoestehtedh j'ih evtiedidh. Ræhpasvoete håksa aktegsalmetje j'ih siebriedahke nuepiem utnieh j'ijtsh i'edtjh gorredidh, staeries biävnesi tj'irrh reaktaj, di'edti j'ih nuepiej bijre. Dan åvteste meedijah edtjeh hijven barkoenuepieh utnedh j'ih bahtsemem utnedh dan politihkeles j'ih parlamentarihkeles barkose Saemiedigkesne.

7.1 Preessen bahtsemeluhpie Saemiedægkan

Presse bahtsemeluhpiem åtna Saemiedigkien ektie areaalide. Presse aaj bahtsemeluhpiem åtna preessekontovride j'ih maehtieh bahtsemeluhpiem åadtjodh teknikheles dalhketjidie latjkoen mietie.

Almetjh preessekåarhtine maehtieh meatan vaeltedh preesse- j'ih teknikheles meatanbarkijh j'ijtsh meedijeinstitusjovne mah eah preessekåarhtem utnieh.

Gaajhkesh edtjeh j'ijtjemse registereradidh guessieregisterisne gosse b'åetieh j'ih olkese gosse vuelkieh. Guessiekåarhte edtja hijven våajnoes årrodh mearan Saemiedigkesne. Guessiekåarhte edtja m'ierhkelgamme årrodh «presse».

Gosse barkoen gaavhtan Saemiedigkesne daerpies, j'allh jeatjah tsiehkien gaavhtan daerpies, direktöore maahta sjæysjalidh s'åemies dajvh steegkesuvvieh meedijidie.

7.2 Jeatjah bahtseme preessese

Jeatjah bahtseme goh bijjielisnie neebnesovveme edtja latjkoen mietie årrodh guessiedåastoejinie.

7.3 Fotograferadimmie, filmadimmie j'ih t'joejebaantedimmie.

Preessese njoelkedassh tsiehkene 8.4 leah faamosne men aaj daah njoelkedassh:

Meedijah j'ih jeatjebh maehtieh latjkoen mietie saadtegh seedtedh Saemiedigkien tj'ånghkojste, govlehtimmijste j'ih konferansijste.

Stuerebe produksjovnh åvtelhbodti luhpiem krieveh.

Journalisth, fotograafh j'ih filmealmetjh edtjeh lissine bihkedassh direktööreste b'ååjhtedh, saht guktie daejnie njoelkedassine tj'åådtje.

8 Jeatjah

8.1 Parkeradimmie

Parkeradimmie ajve luhpie vihties parkeradimmiedajvine.

8.2 Saavremetjiehtjele

Barkijh j'ih politihkeles st'åvroe maehtieh saavremetjiehtjelem j'ih dalhketjh mah leah ektiedamme di'sse nuhtjedh. Tj'irkijh maehtieh dejtje nuhtjedh stoeerretj'ånghkojne j'ih moenehtsetj'ånghkojne.

Almetjh mah bahtsemeluhpiem utnieh maehtieh paarrebieliem/ektieårrojem maanajgumie jallh aktem guessiem meatan vaeltedh gosse jijtje lea desnie. Jis jienebh almetjh saavremetjiehtjielisnie guessieh edtjeh baajedh jeatjah almetjh bahtsemeluhpine desnie årrodh.

8.3 Kreekh, vaarege daeverh jñh vaeknieh

Ij leah luhpie kreekh, vaarege daeverh jallh vaeknieh meatan vaeltedh Saemiedigkien lokaali sijse.

Daate ij leah faamosne barkijidie dienesjisnie polliseste jallh Vaarjelimmiesuerkeste.

8.4 Guvviedimmie, filmadimmie, straejmeme jñh tjoejebaantedimmie

Fotograferadimmie lea gaajhkesårhts fotograferadimmie, filmadimmie, straejmeme jñh tjoejebaantedimmie.

Fotograferadimmie luhpehts byöpmedstjiehtjielinie jñh Saemiedigkien barkiji liegkedimstjiehtjielinie.

Luhpehtsvoete ij leah faamosne ræhpas tjåanghkojne v. tsiehk. 5.3.

Fotograferadimmie edtja uvtemes dorjesovvedh dejnie areaaline gusnie tjaangestæjjah luhpiem utnieh årrodh.

Fotograferadimmie tjåanghkoetjiehtjielinie ij edtjh tjåanghkoem hearaldehtedh, vaallah luhpie tjirkiji jñh tjåanghcoeåvtehki sijjiej sisnjeli årrodh.

Fotograferadimmie Saemiedigkien barkijijstie ij leah luhpie bieleden jååhkesjimmie barkijistie jallh direktööreste.

9 Sanksjovnh

Jis bahtsemenjoelkedasside miedtele jallh ovsjiehteles dåemedede, direktööre maahta daejtie sanksjovnde sjæjsjalidh:

- Bahtsemeluhpieh nåhkehtidh
- Stilledh gåetiem laehpedh
- Bahtsemekåarhtem bååstede giesedh
- Pollisese bieljelidh